

Szentgotthárdi duzzasztógát

Beküldés dátuma:	2016.03.20
Értéktárba rögzítve:	2016.03.29
Benyújtó kapcsolattartó személy:	Csuk Ferenc
Értéktár megnevezése:	Települési értéktár
Fellelhetőség helye:	Rába folyó 206+857 km szelvénye

A Rába gátja évszázadok óta lehetővé teszi a víz energiájának felhasználását: malmokat hajtott, majd segítségével villamos áramot termeltek. A vízi sportok kedvelői számára az újonnan épített kenucsúszda segíti a szintkülönbség áthidalását.

A ciszterci apátság elsősorban földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozott. A Rába vize lehetővé tette, hogy a folyóra vagy az ahhoz csatlakozó csatornára malmokat építsenek, ahol a terményeket megőrölhették, emberi és állati étkezésre alkalmassá tették. Minden jelentősebb településen létrehoztak vízduzzasztással egy malmot. A stájer határtól Szentgotthárdig négy, onnan a Kis-Rábáig negyven malom működött. Leírásokból tudjuk, hogy az 1664-es Szentgotthárdi csata idején csak a malom marad épen a törökök pusztításaitól, mert az a folyó bal partján volt, ahová a török sereg nem tudott átkelni.

Szentgotthárdon a ciszterek malomárkot ástak, annak vize hajtotta a malom kerekeit. 1813-as árvíz idején a duzzasztómű az alapjaival együtt tönkre ment. Új gát épült, de ezt az 1897-es gátszakadás után már betonból készítették újra.

Wieser József 1902-ben megvásárolta a malmot. Egyes részeit felhasználva kaszagyárat létesített. Az új tulajdonos a malomcsatornát újra ásatta, megnövelte. A Rábához való csatlakozásnál gátat hozott létre, ezzel szabályozta, hogy a gyár áramfejlesztői egyenletesen, megfelelő mennyiségben kapjanak vizet a működtetésükhöz. Az áramfejlesztők 390 lóerősek voltak és ellátták energiával a gyárat. 1921-től kezdődően a csörötneki Bekes-malom áramfejlesztőivel közösen Szentgotthárd és kilenc közeli község háztartását is ellátták energiával.

A Rába gátja a szabályozható zsilipekkel nagyobb vízhozam esetén szabályozta a víz áteresztését. A község a duzzasztó alatt strandot létesített. Itt megfelelő felügyeletet biztosítottak, 20 öltözőt és megfelelő illemhelyet hoztak létre, trambulint állítottak fel. Ennek eredménye lett a megalakult úszószakosztály. Rövid ideig a gimnáziumnak vízipólo csapata is működött.

A kaszagyár részére az 1900-as évek végére az áramfejlesztő működtetése gazdaságtalanná vált, mert az országos hálózatról olcsóbb áramot tudtak vásárolni, ezért leálltak a turbinák, a csatornát pedig betemették. Ezután a duzzasztónak, a gátnak mederstabilizáló szerepe lett, de az építmény állaga folyamatosan romlott.

2010-ben döntés született egy új duzzasztó felépítéséről. A felújítással ökológiai, árvízvédelmi és turisztikai célokat szolgáló létesítményt hoztak létre. Megépült a duzzasztó a zsilipekkel, oldalt csónakcsúszda, mellette hallépcső. Felette egy fahíd építését is tervezték, de ennek megvalósítása még hátra van.

2013-ban egy 310 KW teljesítményű törpe vízerőmű felépítéséről döntöttek, amely típus Magyarországon még nem működik. Ebben két arkhimédeszi csiga hajtja a generátorokat. Alacsony és közepes vízálláskor a folyó vize közvetlenül a turbinákba jut. Magas vízállásnál a part felőli elkerülő csatorna vezeti el a felesleges vizet.

